

1. UVOD

Ovim diplomskim radom ćemo obraditi ostavinski postupak kao jedan od najčešćih vanparničnih postupaka. Ostavinski postupak je regulisan Zakonom o vanparničnom postupku Republike Srpske, i isti je zajamčen Ustavom Republike Srpske. Država osigurava svim učesnicima u postupku jednak pravni položaj i zakonima potiče produktivan rad i racionalno izvršavanje postupka.

Za razliku od parničnog postupka koji pruža pravnu zaštitu ugroženim ili povrijeđenim subjektivnim pravima, u vanparničnom postupku uređuju se pravni odnosi u kojima nema spora ili ugrožavanja prava. Tu se pravni odnosi moraju urediti sudskim putem, jer između stranaka nema saglasnosti o načinu njihovog uređenja. Rukovodeći se svojim potrebama svaki pravni poredak određuje obim i vrste vanparničnih stvari. U teoriji ima mišljenja da bi trebalo izvršiti razgraničenje na tzv. prave i neprave vanparnične stvari. U prave vanparnične stvari spadaju one o kojima sud raspravlja i uređuje pravne odnose u kojima ne postoji suprotnost interesa učesnika (raspravljanje zaostavštine), a ako sud odlučuje o suprostavljenim pravnim interesima – onda govorimo o nepravim vanparničnim stvarima.¹

Ostavinski postupak je skup normi koje regulišu postupak utvrđivanja nasljedno-pravnih dejstava nakon smrti ostavitelja. Posredstvom niza procesnih radnji, u ostavinskom postupku utvrđuje se sastav i vrijednost zaostavštine, ko su nasljednici, koliki su njihovi nasljedni dijelovi, da li je nečije nasljedno pravo ograničeno uslovom, nalogom ili rokom, i, ako jeste – kako, ima li legatara, šta je objekat legata, ko je povjerilac, a ko dužnik legata... Pored toga, ostavinski postupak ima i neke sporedne ciljeve koji se ostvaruju u zavisnosti od konkretnih prilika. Riječ je o preduzimanju mjera neophodnih za zaštitu zaostavštine: o popisu i procjeni zaostavštine, određivanje privremenih mjera za obezbjeđenje zaostavštine, postavljanju staraoca zaostavštine, čuvanju zaostavštine itd. Potreba za ispunjenjem tih sporednih ciljeva postupka nekad nastaje i kada je izvjesno da se osnovni cilj iz nekih razloga ne može ostvariti.

Posljednjim izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku (Službeni glasnik Republike Srpske broj: 91/16), utvrđeno je da se ostavinski predmeti, po pravilu povjeravaju notarima na provođenje. Povjeravanjem provođenja ostavinskih postupaka notarima, doći će do rasterećenja sudova, na način da će sudovi rješavati samo sporne stvari,

¹ Živanović M., Milijević N., (2001), Vanparnični postupak, Banja Luka: Udruženje sudija i tužilaca Republike Srpske, str. 7.

odnosno suditi, dok će nesporne vanparnične stvari, kakve su ostavine uglavnom provoditi i rješavati notari. Ostavinski postupci će se u tom smislu znatno brže provoditi.

Zakon o vanpraničnom postupku Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske broj: 36/09, 91/16) ostavinski postupak naziva „postupkom za raspravljanje zaostavštine“, što sugeriše zaključak o identitetu ostavinskog postupka i raspravljanja zaostavštine.